

Stručná historie obce Březolupy

1. Jméno obce

Dle studie dr. Hubáčka o vzniku názvu Březolupy považují etymologové pánové Váša a Černý název obce Březolupy jako činitelský: březolupi jsou loupači březové kůry nebo dřevoobráběči březových polen, tzv. lup. Obec vznikla v březinách, na místech v předchozí době zničených požárem a využívaných pastvou.

Někteří autoři odvozují název obce od slovinského prežma lupa, což značí chýši, ze které stráž pozorovala nepřitele.

Jiný výklad připouští vznik názvu z nominativu Březolupé, IV. pád Březolupy. Německý název z r. 1372 předpokládá český základ Březilov nebo také Břizilov, tedy kmen Březil. Koncovkou patří Březolupy (Břizolupy) do skupiny názvů obcí Kozolupy, Měcholupy a Kralupy, takže zde se vnučuje myšlenka, zda název není patronymický od osobního jména Versila, Verzila, Brezila, Březola. Tak nějak se například mohl jmenovat lokátor obce.

Historicky známé názvy obce v průběhu předchozích staletí:

rok 1261 Brsiesolub
rok 1372 Prsziselow
rok 1374 Brzizolup
rok 1375 Brzezolup
rok 1382 Brzolup
rok 1437 Brzezolup
rok 1519 Brezolup
rok 1531 Brzezolup
rok 1669 Brzezolup
rok 1718 Brezolup
rok 1764 Prezolup
rok 1824 Brzesolup
rok 1846 Březolup
rok 1876 Březolup

2. Nejstarší dějiny: od pravěku do roku 1260

Dobu vzniku současné obce nebude již patrně nikdy možné přesně zjistit. Vzhledem k ulicové zástavbě je však možno soudit na 10. až 11. století. Ale již v dobách před jejím pravděpodobným založením se v okolí současné vesnice zcela jistě nalézala další sídliště dřívějších obyvatel tohoto kraje. O tomto vypovídají četné objevy z dřívějších dob, ale i úplně nové z roku 2010.

Počátkem a v průběhu 20. století byly objeveny například kamenné nátepní ploténky, které podle archeologů patří kočovným lidem s keramikou tzv. zvonových pohárů a je jistým dokladem osídlení naší lokality před 2000 lety.

Dále lze předpokládat, že lokalita „Pastvisko“ v Chrástkách u lesa, známá jako „Hliníky“, byla osídlena již na konci 4. století před našim letopočtem, protože zde byla nalezena závaží primitivního tkalcovského stavu a později i kamenná sekera a jaspisový 8 cm dlouhý hrot. Můžeme předpokládat, že osídlení bylo založeno nad boční obchodní cestou podél toku Březnice, která vedla od Uherského Hradiště k Velkému Ořechovu a pak

směrem do Horních Uher (dnešního Slovenska). Další lokality v okolí obce z tohoto období na nichž našli badatelé další artefakty jsou „Čertoryje“ s pazourkovými nástroji - hlazenými rádlý a motyčkami z břidličnatých hornin paleolitického původu.

Vykopávky potvrzují osídlení naší oblasti i v čase starší doby železné „halštatské“, kdy byly nalezeny střepy hlazených amfor a mís spolu se střepy tuhových nádob zdobených svislým rýhováním.

Poté nastal výrazný útlum v osídlení a teprve až ke konci 9. století s rozmachem Velkomoravské říše se objevilo osídlení, tentokrát slovanským lidem, který se vyznačuje střepy nádob zdobených typickou vlnovkou. Pohřebiště této starobylé osady bylo objeveno roku 1940 při přeložení silnice v místech zvaných „Podhájková“, kdy byla nalezena těžká železná sekera tzv. „Moravská“ a nože vedle kostrových hrobů. Někdy asi v 10. století „Pastvisko“ zaniká a lidé se stěhují do údolí na „Strašovech“, kde bylo nasbírána množství střepů a hradištní keramiky. Pokračovatelem této osady jsou již pravděpodobně dnešní Březolupy.

Archeologický výzkum, který probíhal v roce 2010 při stavbě nové trasy silnice mezi obcemi Šarovy a Březolupy odhalil tři zatím nezkoumané sídlištní polohy.

První dvě místa se nacházela blíže u Šarov. Nepočtené nálezy obsahují hrubou keramiku s vystouplými pupky, sekerku ze zelené břidlice a kamenný mlat. Slovanské osídlení bylo datováno do 9. století. Dalším zajímavým objevem byla další kulturní vrstva obsahující střepy ze 14. a 15. století. Ve vrstvě bylo rozpoznáno několik zahloubených objektů se středověkými nálezy, mezi kterými vynikla destrukce kamenného otopného zařízení ukrývající torza minimálně deseti keramických nádob. Nejspíše se v obou případech jedná o stopy po zaniklých předchůdkyních obce Šarovy, která byla vypálena a opuštěna ve druhé polovině 15. století během česko-uherských válek. Tato vesnice byla položena jižně od nynější obce a rozkládala se zřejmě také podél vodoteče přítékající od hradu do říčky Březnice (podle písemných pramenů tvrz-hrad přiléhala ke vsi). Zajímavostí zajisté je, že hrad Šarov, ležící v současnosti na katastru obce Březolupy, byl i po vypálení a zániku vsi stále osídlen pány ze Šarova.

Nejbliže k Březolupům se nachází třetí zkoumaná lokalita. Na mírném návrší bylo zachyceno pozdně laténské osídlení (tzv. keltské období mezi léty 120 – 50 př. n. l.), kde bylo objeveno velké množství keramických zlomků s příměsí tuhy, které se vyznačovaly ovalným okrajem a svislým rýhováním.

Obec pravděpodobně postihlo v počátku 13. století několik válečných vpádů, které jsou v této části Moravy doloženy roku 1241 při útoku Tatarů a roku 1253 při vpádu uhersko-kumánském. Přes všechny tyto útrapy, ač nejsou úplně zcela přesně známy, nedošlo nikdy k jejímu úplnému zničení, protože pak by nebylo možné, aby byla obec jmenována v zakládací listině kláštera Smilheim.

3. Písemně doložená historie obce: od roku 1261 do roku 1918

Moravské zemské desky byly založeny až roku 1348, takže do té doby je třeba hledat jiné písemné prameny. Codex diplomatica Moraviae ve III. svazku č. 317 registruje první zjištěnou a proto zatím nejstarší písemnou zmínku o existenci Březolup. Toho roku L. P. 1261 Smil ze Střílek, brumovský kastelán, zakládá ve Vizovicích klášter cisterciáků, nazvaný po zakladateli Smilheim. V zakládací listině, vydané v Olomouci, uvádí zakladatel, co všechno ze svého majetku postupuje řádu a mimo jiné uvádí: „Item quicquid habuimus in Brsiesolup villa, antedictos fratres volumus possidere.“ (Rovněž cokolivěk jsme měli na obci (též statku) Březolupy, uvedené bratry tam chceme usadit.) Dáno v Olomouci, v neděli po Nanebevzetí Panny Marie, 1261.

Počátkem 14. století pustošil Moravu Matúš Čák se svým uherským vojskem a pravděpodobně nevynechal ani Březolupy. Těžké boje pak probíhaly na celé Moravě za tzv. markraběcích válek mezi Joštem a Prokopem Lucemburskými v průběhu let 1380-1400.

V této době byly Březolupy pravděpodobně rozděleny mezi více majitelů. Největší část Březolup drželi Šarovcové ze Šarov. Roku 1447 získal část panství Janu Ořechovský z Honbic. Poté jeho potomkům, bratřím Markvartovi, Václavovi a Janovi Ořechovským zastavil svůj majetek v Březolupech vizovický klášter a roku 1480 získali i díl Šarovců. Sjednotili tak celé panství a roku 1496 ho prodali při odchodu z tohoto kraje Janu, Smilovi, Zikmundovi, Vilémovi a Jindřichovi z Kunštátu.

Rod pánů z Kunštátu je významným rodem na březolupském panství. Mimo vizovické cisterciáky byli dosavadní vlastníci vesměs nižší šlechtici, zemani, vladykové, nebo rytíři. Z rodu pánů z Kunštátu, respektive z jeho poděbradské větve, je nejznámější Jiří z Poděbrad, původně zemský správce, později volený český král.

Dne 2. září 1415 byl svolán sněm české šlechty, na kterém byl sepsán protest proti upálení Jana Husa, adresovaný římskému císaři Zikmundovi Lucemburskému. Tento list podepsalo 452 pánů a rytířů. Z našeho regionu podepsalo tento list 26 rytířů a vladyků, mezi nimi Mikšík z Malenovic a Podhradí, Čeněk ze Šarov, Zich z Nedachlebice a jiní. Březolupy, Šarov, Svárov a Zlámaný Ujezd byly už v té době nekatolické. Ve vesnici Šarov, která se v té době nacházela na současném katastru obce Březolupy, a rozkládala pravděpodobně na okraji současného lesa Kaménka a na poli pod ním je uváděn kostel i s farou. V roce 1418 zde byl farářem kněz Václav, zvaný Škleboň ze Šarovy, známý husitský kazatel a šířitel husitského hnutí.

V průběhu dalších let 16. století byly významnějšími držiteli panství například Tetourové z Tetova, kteří drželi nejen Březolupy, ale i pustý Šarov a díl Zlámaného Ujezda (Zlámance). Poté přešlo panství na 32 let (1571 – 1603) do držení rodu Lorantů z Inky.

Roku 1605 ovládl sedmihradský vévoda Štěpán Bočkaj velkou část Uher, včetně Nových Zámek a zahájil povstání pro císaři Rudlofu Habsburskému. Moravané se s Bočkajovci nespojili, zachovali věrnost svému císaři. Dne 1. května 1605 vtrhli Bočkajovci na Moravu a dostali se k Uh. Brodu. Ten nedobyl, ale 4. května vypálili Strání a Strážnici, dále pak pokračovali přes Březolupy ke Zlínu a Holešovu (30. 5.). Roku 1606 byl ve Vídni uzavřen mír s Bočkajem. Ovšem následky bočkajovských vpádů byly strašlivé. Vesnice byla vypálena, což v době 36 doškových střeš nebylo neobvyklé. Přitom byly také zničeny spisy a privilegia obce, kterými byla od vrchnosti obec obdarována. V obnoveném urbáři z roku 1628 se píše: „Kterak před některými a dvacíti lety za časů povstale bouřky a války Bočkajovské skrze týž lid vojenský a nepřátelský obdarování jejich k zpusťování přišlo“. Podle sčítání lidu z roku 1619 měly Březolupy 30 poddaných, Nedachlebice 40, Částkov 16, Svárov 24, Bílovice 37.

V Evropě se schylovalo k válečnému dramatu, který měl trvat třicet let. Přes Moravu se několikrát v tomto období pohybovali vojska obou znepřátelených táborů. Obě strany, nejen švédská, ale i císařská se často chovaly jako v nepřátelské zemi, takže bylo Markrabství Moravské značně poškozeno. O prožitých útrapách obyvatel svědčí skutečnost, že podle některých pramenů bylo až 30% domů pustých.

Počátkem 17. věku přecházelo panství rychle mezi jednotlivými držiteli. Majetek byl v neklidné době začátků třicetleté války několikrát konfiskován až ho zakoupil roku 1622 Václav Zahrádecký ze Zahrádek. Ten vydal roku 1628 „Zahrádkovský rukopis“, který se dochoval a obsahuje urbář se všemi stávajícími povinnostmi poddaných.

V té době obsahovala ves Březolupy s dvorem, pivovar, výčep piva, palírnu, chmelnice, vodní mlýny, tlačírnu oleje. Součástí panství byla pustá vesnice Šarov s hradem a v roce 1646 připadla k panství i ves Svárov. Po dlouhém vyjednávání roku 1648 byla tato válka ukončena, ale ani její konec nepřinesl poddaným lidem úlevu. V

zemi se rozmohlo loupežnictví. Panstvo se snažilo, aby byly opuštěné grunty znovu osazeny poddanými, kterým byly poskytovány úlevy na dávkách i berních až na tři roky, aby mohli zvelebovat svá hospodářství. V rámci panství však byly robotní povinnosti zvyšovány, protože poddaných bylo podstatně méně než před válkou.

Dne 26. února 1650 koupil březolupské panství pan František, svobodný pán Horecký z Horky. Tento rod je jedním z nejstarších moravských rodů, významně se podílel na kolonizaci jižní Moravy, zvláště na moravsko-slovenském pomezí, tedy na hranicích s Uhry. Starobylost rodu dokládá i jejich erb, kosmo postavená stříbrná hradební zdi s cimbuřím na modrém poli. Části hradebních zdí dostávali do znaku vítězní účastníci bitvy u Milána, kde český kníže Vladislav II. bojoval po boku římského císaře proti odbojným italským městům. Za panství Františka Horeckého byl v letech 1650 až 1668 postaven v Březolupích zámek na místě dosavadní tvrze. Dokládá to alianční znak pánů Horeckých a Serenyiů nad hlavním portálem, nad vedlejším vchodem je umístěn znak pánů z Horky s monogramem pana Františka. Zámek byl původně jednopatrová, čtyřkřídlá barokní budova s dvorkem uprostřed.

Březolupy byly v té době pořád ve velmi zbledovaném stavu. V roce 1667 bylo v obci 40 domů osedlých a 20 pustých. V roce 1669 zkoumala stav panství zvláštní sněmovní komise, která zjistila: celkem 77 domů, z toho 41 osedlých, 4 nově osedlé, 28 nově pustých, 4 staré pusté z dob minulých válek. Tato skutečnost spolu se zjištěním „28 nově pustých“ názorně dokládá opouštění skrovného majetku a útěk poddaných před robotními povinnostmi za hranice panství, převážně až do Uher. Takový útěk nebyl bez rizika, prchající poddaní byli chytáni a trestáni i se svými pomahači. Jeho Milost císař Leopold I., král český a uherský, markrabě moravský, vévoda rakouský a štyrský vydal roku 1680 patent, kterým byla robotna omezena na 3 dny v týdnu s výjimkou období žní, senoseče nebo živelní pohromy. Jelikož tímto patentem byla současně zrušena všechna privilegia panovníkem dříve udělená, nedošlo u poddaných k výraznějším úlevám. Z té doby pochází nejstarší známá obecní pečeť: pastýř, mající po pravé straně vzpínající se ovci, po levé straně psa. Kolem tohoto vyobrazení je nápis „Peczet obecní diediny Brzezolup“.

Roku 1687 zakoupil březolupské panství rod Forgáčů, který byl uherského původu a podržel si ho dlouhých 45 let až do 33. roku 18. století. Z této doby pochází socha sv. Jana Nepomuckého, stojícího dnes uprostřed obce, kterou toto panstvo nechalo vytvořit. Svědčí o tom nápis v oválném kartuši podstavce: MARIA BARONISSA FORGACZ DIVO IOANI CONSTRVXIT, tj. „Marie baronesa Forgáčová božského Jana postavila“. Některá písmena nápisu jsou o třetinu větší, čtena jako římské číslice udávají letopočet 1719. Tato socha je zhotovena z kameniny a podle použitého materiálu lze soudit, že byla určena pro interiér, ne pro postavení venku. Cena sochy je umocněna tím, že po soše sv. Rocha nad Mařaticemi je to druhá nejstarší venkovní plastika v regionu. Původně stávala u potoka za vesnicí směrem k Bílovicím, před I. světovou válkou byla při parcelaci panské půdy přemístěna. Vůči svým poddaným vystupovala tato paní nadmíru tvrdě, za jejího panství na Březolupích nastaly spory vrchnosti s poddanými o výši roboty a hlavně o majetek dosud užívaný obcí.

V podstatě celé 17. století bylo pro Jihovýchodní Moravu a její obyvatele velmi nebezpečným. Je třeba zmínit, že nebezpečí hrozilo zejména z uherské strany což se opět potvrdilo při vpádu Gábora Betlena, kdy byly Březolupy znovu vypáleny. Problémy s ničením vesnic neskončily v této části markrabství ani po 30.-leté válce. Roku 1663 byly vesnice poničeny při vpádu Turků (v Březolupích bylo vypáleno dvacet dva domů). Roku 1683 byla obec částečně poničena při Kuruckých válkách a na závěr v letech 1703-06 byla zničena část vesnice při Rákocziho povstání proti Habsburkům.

Nezávisle na sporech obce s vrchností o majetek obce střídali se majitelé březolupského panství. Roku 1740 za majitelů pánů z Minkwitzburku se při tzv. I. slezské válce o rakouské dědictví dostala pruská vojska až do našeho regionu. Prušáci dobyli 17. března 1740 Uh. Brod, dále pak pokračovali přes Březolupy směrem Uh. Hradiště. Celý štáb se usadil na zámku v Březolupích. Některé oddíly se ubytovaly v Nedachlebicích, hlavní část vojska však byla v Březolupích. Vrchnost se musela starat o důstojníky, poddaní o vojáky. Důstojníci v zámku

zle řádili, žádali výkupné a nadělali spoustu škod. Když po několika dnech odtáhli, vrchnost i poddaní si oddechli.

Roku 1756 koupil panství Ferdinand, svobodný pán z Lonqueval, který byl olomouckým děkanem, a tento rod ho držel dalších 32 let. Za doby jeho panství bylo dosaženo povolení o odtržení Březolup od farnosti v Bílovicích. Roku 1787 byla zřízena samostatná lokálie. Už při předchozích jednáních byla povolena stavba kostela. Přifařené obce (Šarovy, Svárov a Zlámenec) požadovaly, aby kostel stál v blízkosti hranice katastrů (tj. v trati „U Jezera“). Po upozornění, že bude muset být hlídán dvoučlennými hlídkami z jednotlivých vesnic souhlasily se stavbou na místě, na němž stojí dodnes. Základy byly položeny v roce 1774, ale po prodeji dalšímu majiteli roku 1780 byla stavba pozastavena. Pokračovali se v ní až v roce 1785 a dokončen byl v roce 1802. Výnosem ministerstva kultur byla pak lokálie roku 1857 povýšena na farní úřad.

Obec se stejně jako ostatní lidská sídla, postupně rozrůstala a měla v průběhu 17. až 20. století následující počet domů: 1656 – 48, 1669 - 77, 1751 - 87, 1777 - 129, 1820 - 151, 1869 - 170, 1900 - 244. V letech 1770-71 proběhlo na základě rozhodnutí Marie Terezie očíslování domů v každém městě a vesnici. Číslování probíhalo po jedné straně ulice od začátku obce do něhož vjížděla vrchnost na její konec a poté zpět po straně druhé. Od této doby mají domy svá čísla popisná (č.p.). Po domech zbořených bylo možné čísla opět použít, přesto původním č.p. 1 v Březolupech byl dolní mlýn (tzv. Moučkův), který stával přibližně v místě dnešní ubytovny v areálu kempu, a nejnižší čísla mají domy v části zvané kopec kudy vedla původní cesta směrem k Uherskému Hradišti.

19. února 1804 získal březolupské panství pan Jan Jindřich rytíř z Holle, který byl hejtmanem Uherskohradištského kraje. Jeho rod nebyl nikterak starobylý, obdržel inkolát, tj. šlechtické obyvatelské právo a rytířství, na Moravě až v roce 1792. V této době, roku 1806 podlehl 38 občanů Březolup tyfové epidemii. Zemřel v Uh. Hradišti 19. listopadu 1813 ve věku 44 let a je jediným z vlastníků Březolup, který je pochován na místním hřbitově. Jeho manželka se jmenovala Anna, a po jeho smrti převzala správu panství, které držela až do roku 1831.

V roce 1825 vypukla v Březolupech vzpoura proti robotním povinnostem. Zdejšími čtvrtláníkům bylo vrchností nařízeno, aby šli „dělat dřevo“ do panského lesa, ale dle panských myslivců se práce ani nedotkli a z lesa odešli. Obec se čtvrtláníkům zastala a žádala Krajský úřad v Uh. Hradišti o ochranu s tím, že vrchnost březolupská požaduje tolik robot, že poddaní nemají čas na své vlastní hospodářství, takže nebudou schopni dostát svým daňovým povinnostem. Krajský úřad tuto žádost obce zamítl, poddané pak vyzval, aby uloženou robotu řádně vykonávali. Všichni, včetně pudmistra, byli pozváni do vrchnostenské kanceláře, kde byl sepsán protokol. Místo všech usedlých k trestu třídnímu byli odsouzeni a za obec potrestáni: Josef Hubáček (pudmistr), Pavel Hubáček, Jan Pastyřík, Jan Křížka, František Blažek a Václav Krejčířík. Tito jmenovaní byli uvězněni v zámeckém vězení. O dalším osudu této vzpourey není nic známo. Asi se sousedi v žaláři „umoudřili“ a robotovali již bez odporu.

Dne 11. dubna 1831 bylo celé panství prodáno rodině hrabat Logothetti. Panství tak od této doby obsahovalo Březolupy - 164 domů se 796 poddanými, Bílovice - 116 domů a 707 poddaných, Svárov - 40 domů se 185 poddanými. Z obce Zlámenec k němu patřili pouze 2 domy se 3 rodinami. V letech 1831- 61 byl majitelem celého panství pan Hugo Jakub Josef hrabě Logothetti. Po jeho smrti do roku 1831 bylo panství opět rozděleno tak, že nejstarší syn Vladimír převzal Bílovice, Březolupy si ponechala vdova Pauline Josefa Františka Ernestýna hraběnka Logothetti do roku 1872, kdy zemřela sešlostí věkem. Po ní převzal panství její syn hrabě Zdenko Logothetti, který se narodil 11. srpna 1835 v Březolupech. Vystudoval vojenskou kadetku a sloužil u čtvrtého hulánského pluku. Po otcově smrti vystoupil z vojska a spolu se svojí matkou žil v Březolupech. Byl poslancem moravského sněmu za konzervativní stranu a několik let i starostou obce Březolupy. Roku 1872 panství prodal. Tento mezi lidem oblíbený vlastník zemřel v Olomouci 10. ledna 1881.

Zrušením robotních povinností byly rozvázány svazky, které vázaly poddané občany Březolup k vrchnosti. Začal nový život svobodných občanů i jejich obecní samosprávy. Z roku 1864 pochází nejstarší písemné záznamy uchovávané o práci obecního úřadu. Z té doby pochází druhá stará, dosud uchovaná, obecní pečeť s legendou „Pečeť obce Březolupy - 1864“.

Počátkem samostatného hospodaření obce nesloužila tomuto účel žádná konkrétní stavba, starosta úřadoval ve svém domě. Toto se změnilo roku 1899, kdy byl zřízen Obecního úřad v domě č.p. 69, v této budově byla posléze i úřadovna Místního národního výboru. Poslední stěhování proběhlo v roce 1960 a od této doby sídlilo MNV a poté i obnovený Obecní úřad v č.p. 90, tj. na zámku.

V roce 1866 vypukla prusko-rakouská válka, ve které v rozhodující bitvě u Sadové (poblíž Hradce Králové) utrpěla rakouská vojska zničující porážku. Pruská vojska se nikým nezdržována valila do Čech a pak i na Moravu, kde se strhla bitva 15. června u Tovačova, Dubu a Kralic. Dne 19. července se usadili prusaři v Napajedlích a celé široké okolí pocítilo tíhu okupačních povinností. Velký strach z Prusařů byl umocňován utečenci z Čech, z nichž se někteří usadili i v Březolupěch. Hodně občanů z Březolup uteklo do lesů ke Zlámanci, Doubravám a na Zálesí, odkud se většina později vrátila.

V době od 3. srpna do 25. září roku 1866 zemřelo v Březolupěch celkem 73 osob různého věku na epidemii cholery. Tato nemoc sem byla přinesena pruskými vojáky, konkrétně dne 20. července 1866 zůstal ležet v Bílovicích nakažený voják Wilhelm Scholz. Od něho se nakazili obyvatelé domu, ve kterém 21. července zemřel. Dne 25. července zemřeli první nakažení obyvatelé Bílovic (celkem jich nakonec zemřelo 55), a poté se nemoc přesunula i od okolních obcí. Mrtví byli pochováni v trati zvané Buchlov na společném hřbitově se zemřelými občany z Topolné. Tento hřbitov byl zřízen speciálně proto tento případ, podle nařízení se totiž takové hřbitovy nesměly otevírat po dobu jednoho sta let.

V roce 1872 koupil březolupské panství pan Ludvík Frankl, původem pražský Žid. Po koupi se přestěhoval do Březolup, kde se za rok oženil s dcerou majitele cukrovaru v Uh. Ostrohu a ve Starém Městě Julia Maye. Oba manželé se nechali pokřtít a přistoupili na římskokatolickou víru. Pan Frankl pronajal panství svému tchánovi, nechal si pouze lesy. Majitel panství zakázal občanstvu průchod zámeckým parkem. Po jeho oplocení zřídil novou cestu podél potoka a mlýnského náhonu, kterou se zavázal udržovat v dobrém stavu.

V roce 1910 je zvažováno vybudování železnice z Uherského Hradiště do Holešova přes Březolupy. Z provedeního vyměřování vyvstal problém vybudovat tunel mezi Bohuslavicemi a Malenovicemi. Pro velký finanční požadavek nebyl projekt uskutečněn.

V tomtéž roce se rozvodnila Březnice a vystoupila z břehů. Byl zatopen „rybníček“, voda sahala až ke kostelu. Povodně postihovali obec pravidelně jistě zcela již v dřívějších dobách a neregulovaný tok potoka Březnice pustošil majetek občanů v jejím okolí.

Dne 28.6.1914 byl spáchán známý sarajevský atentát na následníka Rakousko-uherského trůnu Ferdinanda d'Este a přesně za jeden měsíc vyhlásil císař František Josef I. Srbskému království válku. Tímto aktem byl rozpoután největší a nejkrvavější válečný konflikt v dějinách, který se dotkl každé vesnice v Rakousko-Uhersku a tudíž i Březolup.

Bezprostředně po vyhlášení války byla vyhlášena všeobecná mobilizace, která se týkala nejdříve záložníků narozených v období 1872-76, poté mužů narozených v letech 1882-94. Z obce bylo povoláno 273 mužů, pole tak neměl téměř kdo obdělávat. V zámku byla v průběhu války zřízena nemocnice a pracovali zde i váleční zajatci z Ruska, Srbska a dva francouzští námořníci. Vojáci často dezertovali a skrývali se doma, ale četnictvo po nich neustále pátralo.

Skoro každá rodina v Rakousko-uherském mocnářství měla ve svém blízkém, nebo širším příbuzenstvu padlého vojáka. Z Březolup zahynulo na frontách této světové války, jak se jí v té době říkalo, čtyřicet čtyři mužů, kteří mají od roku 1927 společný pomník umístěný u východní zdi kostela.

Někteří z vojáku v průběhu války dezertovali přímo na frontě a vstoupili do Československých legií. Z Březolup takto učinilo 29 občanů a spolu s ostatními s zúčastnili bojů na straně nepřátel Rakousko-Uherska a jejich spojenců. Tyto jednotky významně přispěli ke vzniku samostatné Československé republiky, která byla vyhlášena 28. října 1918. Tímto datem začala významná etapa nejen samotné, později zvané „první“, republiky, ale samozřejmě i obce Březolupy.

4. Závěr

Můžeme zjednodušeně říci, že současná obec Březolupy se rozkládá na úpatí posledních výběžků Vizovických vrchů a na obou březích říčky Březnice, která pramení v nadmořské výšce 405 m.n.m. nad stejnojmennou obcí. Protéká postupně dalšími obcemi ve směru na Březolupy a na konci své téměř dvacet pět kilometrů dlouhé pouti předává vodu ze svého pramene i tu ze svých přítoků do vod řeky Moravy u Jarošova ve výšce 180 m.n.m.. Za střed vesnice Březolupy je možno považovat místo kostela, které se nachází ve výšce 212 metrů nad mořem. Nejvyšší bod katastru, který má velikost 1580 hektarů se nachází u cesty ke Komárovu, Karlovicím a má nadmořskou výškou 342 metrů.

Po stránce etnografické patří Březolupy k Moravskému Slovácku. Tato oblast sahá až k městečku Napajedla, kde končí Dolnomoravský úval a začíná se směrem k severu rozkládat úval Hornomoravský. Jako rozhraní těchto úvalů je uváděno nejužší údolí mezi Chřiby a Karpaty, to jest místo mostu přes řeku Moravu pod napajedelským zámekem.

Podle některých pramenů je toto místo dokonce rozhraním tří národopisných oblastí. Severním směrem k Otrokovicím se rozkládá úrodná Haná, východním ke Zlínu hornatější Valašsko. Směrem jižním, tj. ke Spytihněvi pak začíná, nebo chcete-li končí Slovácko, tj. oblast rodiště a bydliště našich předků, současných obyvatel i budoucích pokolení Březolup.

Přílohy:

1. Písemně doložení majitelé panství Březolupy

V následujícím seznamu je uveden přehled všech zjištěných držitelů vsi, nebo jejich jednotlivých částí. V dřívější dobách nebylo výjimkou, že držitelé jednotlivých částí vesnice byly různí majitelé. Spojením těchto dílčích majetků v obci vznikl roku 1497 Statek Březolupy, a tímto názvem byl až do svého rozdělení v dobách počátků samostatného Československa nazýván. Jeho nedílnou součástí byly samozřejmě v dřívějších dobách i obyvatelé vesnice, tj. poddání příslušné vrchnosti.

1261	Smil ze Střílek
1348	Pešík z Dešova
1349	Buzek z Nedachelbic
1360 - 1382	Vítek z Březolup
1374 - 1381	Janáč Šarovec z Březolup
1390	Zdeněk ze Šternberka

1391	Přibík z Maletína
1411	Albrecht Lukovský ze Šternberka
1446	Jiří Lukovský ze Šternberka
1447	Hanzlík a Jiří Plevlovi z Hradiště
1447	Jan Ořečovský z Honbic
1480 - 1496	Markvart Ořečovský z Honbic
1496	Jan a Václav Ořečovský z Honbic
1497	Jan, Smil, Zikmund, Vilém a Jindřich Kunovi z Kunštátu
1506	Smil Kuna z Kunštátu
1510 – 1519	Václav a Jan Tetouři z Tetova
1519	Jan z Hříště
1539	Jiří Tetour z Tetova
1541	Smil Kuna z Kunštátu
1547	Václav Tetour z Tetova
1571	Burian Tetour z Tetova
1571 - 1603	Volf Lorant z Inky
1575	Mikuláš Onšík z Bělkovic
1598	Kateřina Onšíková z Bělkovic
1599 - 1603	Bernard Janauer ze Strachnova
1603 - 1612	Jan Madačanský z Madačan
1612 - 1618	Václav a Johanka Ulstorfar z Němčího
1618	Petr Zikmund a Katařina Skydinský ze Skydině
1622 - 1637	Václav Zahradkovský a Kateřina ze Zahrádek
1637 - 1650	Jan Jakardovský ze Sudic
1650 - 1668	František Horecký z Horky
1668 - 1688	Attilio, František a Karel z Offredi
1688 - 1733	Jindřich Frydrich, Petr Karel, František Leopold, Anna Kateřina, Marie Alžběta a Marie Františka Forgáčové z Forgáče
1733 - 1746	Jan Josef z Minkwitzburku
1746 - 1756	Antonín Vincenc Pillati z Tassulu
1756 - 1788	Jan Ferdinand, Marie Anna a Marie Anna Frederika z Lonqueval
1788 - 1804	František Antonín a Jan Josef z Khewenhüller
1804 - 1831	Jan Jindřich a Anna z Holle
1831 - 1872	Hugo a Pavlína, z Logothetti
1872 - 1912	Ludvík a Bedřiška Franklovi
1912 - 1918	curkovar A. Maye

2. Seznam pudmistrů a starostů obce Březolupy

V následujících seznamech je uveden přehled představených obce. V prvním seznam zjištěných pudmistrů, tj. zástupců sousedů (občanů vesnice) v dobách vrchnosti, v druhém přehled vlastních starostů obce od roku 1850. Ve třetím následuje seznam předsedů MNV v období 1945-90 a v posledním opět přehled starostů od roku 1990.

A) Seznam zjištěných pudmistrů:

1592	Martin Čáslav
1776 - 1792	Václav Blažek
1805 - 1811	Jan Hoferek

1811 - 1825 Václav Lysoněk
1825 - 1848 Josef Hubáček
1849 - 1850 Tomáš Hrbáček

B) Seznam starostů obce:

1850 - 1856 Tomáš Hrbáček
1856 - 1864 Josef Michálek
1864 - 1867 Zdenko Logothetti
1867 - 1870 František Hoferek
1870 - 1873 Josef Lysoněk
1873 - 1876 Vincenc Lysoněk
1876 - 1879 Prokop Andryšek
1879 - 1882 František Mach
1882 - 1885 Prokop Andryšek
1885 - 1888 Kašpar Vyorálek
1888 - 1894 František Vyorálek
1894 - 1897 Jan Hoferek
1897 - 1900 František Vyorálek
1900 - 1908 Tomáš Hubáček
1908 - 1911 František Lysoněk
1911 - 1919 Jan Vajdík
1919 - 1923 Jan Mášek
1923 - 1927 Jan Postava
1927 - 1931 Josef Hoferek
1931 - 1937 Josef Hybler
1937 - 1944 Ludvík Křen
1945 - 1945 Jan Postava

C) Seznam předsedů Místního národního výboru:

1945 - 1954 Tomáš Sklenář
1954 - 1957 František Lysoněk
1957 - 1957 František Zůfalý
1957 - 1964 Stanislav Sklenář
1964 - 1965 František Svoboda
1965 - 1968 Ferdinand Zůfalý
1968 - 1990 František Juřena

D) Seznam starostů obce:

1990 - 1998 Richard Stigler
1998 - Petr Kukla

Při zpracování bylo využito následující pramenů:

- 1) Historický místopis země Moravsko-slezské: Ladislav Hosák 1938 (reprint 2004)
- 2) Vlastivěda Moravská - Uherskohradištsko: kolektiv autorů 1992
- 3) Kronika obce Březolupy: Antonín Světlík 1938
- 4) Kronika obce Březolupy do roku 1918: Richard Stiegler, Miloslav Kopal 2001

Stručnou historii obce zpracoval počátkem roku 2011 kronikář obce Březolupy Radek Berecka.